

M. A. E.

A „MAGYARORSZÁGI ARTISTA EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

E hivatalos közlőny megjelenik a háború tartama alatt havonta egyszer. Minden feleletet óhajtó levélhez válaszbélyeg melléklendő. TELEFON 28—75.

Felelős szerkesztő:
AALBACH JACQUES

Előfizetési díj tagoknak: egész évre 4.80 K, fél évre 2.40 K, negyedévre 1.20 K, havonként 40 fillér, nem tagoknak 50 :: :: százalékkal drágább. :: ::

Az egyesület hivatalos helyisége és a M. A. E. szerkesztősége: VII., Akácfa-utca 11. sz. I. em. Hivatalos órák: d. u. 3—4.

Játszási engedélyek — akadályokkal.

Az utóbbi napokban az összes ujságok közölték, hogy a hatóságok egy vigalmi adó behozatalát tervezik, amely adó minden színházi, kabaré, cirkusz, mozi stb. előadásra váltott jegy után lesz fizetendő. Belátjuk, hogy úgy az állam, mint a város kénytelenek a súlyos hadi terhek elviselhetése céljából új jövedelmi forrásokat keresni és azt is tudjuk, hogy a szórakozást kereső közönség ezt a terhet is könnyű szerrel fogja viselni, tehát a cél el lesz érve.

Viszont azonban legfőbb ideje, hogy a hatóságok is belássák, miszerint a vállalkozóknak ékszisztenciáját is meg kell valahogyan könnyíteni, még pedig oly módon, hogy a horribilis engedélyi díjak leszállítsanak és a kiadott engedélyek időtartama ne korlátoztassék.

Mindenekelőtt szükséges volna, hogy a hatóság ne adjon hónapról-hónapra szóló játszási engedélyeket, hanem adjon a vállalatnak egyszer és mindenkorra szóló engedélyt, mert hiszen óriási igazságtalanságnak kell tekintenünk, hogy egy olyan vállalat, mely vállalkozásába egész vagyonokat fektet, mely artistákkal szemben hónapokra, sőt évekre terjedő kötelezettségeket vállal, igen súlyos adókat és hihetetlenül magas engedélyi díjakat fizet, ki legyen szolgáltatva a rendőrség szélsúlyának és állandóan feje felett lebegjen Damokles kardja, amennyiben tartania kell mindig attól, hogy valamelyik hónapban a játszási engedély kiadását a rendőrség egyszerűen megtagadja.

Másrészt az artistát is sújtja ez a bizonytalan állapot, mert soha sincs biztonságban arra nézve, hogy meddig tarthat szerződése. Erre nézve okvetlenül kellene orvoslást keresni és igazgatóknak és artistáknak közös erővel kellene küzdeniök, hogy végre elérjék az állandó engedélyek kiszolgáltatását.

Mi reméljük, hogy az új vigalmi adó nem jelent újabb megterhelést az igazgatókra nézve, mert ha ez így lenne, ennek levét első sorban az artisták innák meg, amennyiben az igazgatók kénytelenek lennének az

artisták fizetését csökkenteni, hogy ezen megtakarítás révén fedezzék a terheket.

Nincsen a világon ország, amelyben az artistáknak oly nehéz helyzetük volna, mint nálunk. Mi, különösen a vidéken, teljesen ki vagyunk szolgáltatva a rendőri hatóságok önkényének.

Sokszor irtunk már arról, mennyire sérelmes és káros reánk nézve az az intézkedés, hogy olyan városokban, amelyekben szintársulat működik, nekünk nem adnak játszási engedélyt, de ezenfelül gyakran az is előfordul, hogy a hatóságok minden különös ok nélkül, vagy azért, mert valami régi és elavult miniszteri rendelkezést tévesen értelmeznek, megtagadják a játszási engedély kiadását. Hogyan történhetnék meg különben az, hogy például egy cirkusznak a hatóság megadja ugyan a játszási engedélyt, de amikor a cirkusz óriási apparatusával együtt megérkezik a városba, akkor egyszerűen megvonják tőle az engedélyt azért, mert a szomszédos város szintársulata éppen akkor vendégszereplésre átrándul. Most azután ott áll a cirkusz-igazgató, akinek az odautazás oly rengeteg költségbe kerül és kénytelen néhány napig tétlenül vesztegelni mindaddig, amíg új állomáshelyére tovább utazhatik. Persze, ezen szünetelés alatt is fizetnie kell tagjait, élelmeznie kell állatait, ami jelentékeny anyagi veszteséget okoz neki.

A legtöbb esetben természetesen az artisták is károsodnak, mert némely igazgató olyan napokon, amelyeken nem tart előadást, csak félfizetést ad, vagy pedig hivatkozással a szerződésnek azon pontjára, mely szerint hatósági tilalom miatti szünetelés esetében fizetés egyáltalán nem jár, semmit sem fizet tagjainak. Az ilyen, gyakran helyrehozhatatlan kár néha teljesen tönkreteszi a vállalkozót. Vagy itt van egy másik eset. Egy nagy magyar cirkusz, mely évenként beutazza az országot, az egyik vidéki városban nem kap játszási engedélyt azért, mert a hatóság abban a nézetben van, hogy minden egyes külföldi artistának, aki a társulatban működik, külön belügyminiszteri engedélyt kell szereznie ahhoz, hogy felléphessen. Igaz ugyan, hogy létezik egy 1901. év

szeptember 1-jén életbelépett belügyminiszteri rendelet, amely 3. paragrafusában kimondja:

„Külföldiek részére a rendőrhatalósági engedélyt Budapest székesfőváros területének kivételével a m. kir. belügyminiszter adja“.

Ezen paragrafus azonban csak abban az esetben alkalmazandó, ha az engedélyért folyamodó külföldi, de semmi esetre sem vonatkozik az egyes külföldi artistára, aki az engedélyesnél szerződött van. Az engedélyesnél szerződött külföldi artistáknak csak a szükséges okmányokkal kell rendelkezniük (u. m. útlevelel, katonakönyv) stb. és ezeket a rendőri hatóságoknál bemutatni.

Fent idézett rendelet 6. paragrafusában ki van mondva, hogy az engedély megadandó, ha az engedélyt kérő a saját, valamint a társulatánál működő összes tagok erkölcsi megbízhatóságát hatóságilag bizonyítvánnyal igazolja.

Hogy ez a felfogás a helyes, bizonyítja az a tény, hogy az említett cirkusz-igazgató úgy a magyar, mint külföldi artistáival együtt több városban előadást tartott, anélkül, hogy ez ellen bármiféle kifogás merült volna fel, amit az illető városok hatóságai kérelmünk folytán távirati úton megerősítettek. Természetes, hogy az ilyen cirkusz-igazgató, aki előre megállapított utazási terve szerint teszi meg körutját, olyan esetben, amidőn neki alaptalan módon akadályokat gördítenek működése elé,

igen nagy károkat szenved, sőt néha kénytelen egész vállalatát abban hagyni. Az ilyen eljárásnak is gátat kellene vetni.

Végre a hatóságoknak és a kormánynak is be kell látniok, hogy nekünk is jogunk van ahhoz, hogy megélhessünk. Mi is hű fiai vagyunk a hazának, mi is pontosan teljesítjük állampolgári kötelességeinket, megfizetjük adónkat, viseljük a súlyos engedélyi díjakat, katonáskodunk és a világháboruban mi artisták is küzdünk, kartársaink közül igen sokan a fronton harcolnak, sokan kitüntetésben részesültek, sokan megsebesültek, és fájdalom, sokan hősi halált is haltak.

Ezenkívül támogatjuk bajba jutott kartársainkat, segítjük nyomorban sanyalódó családjukat és tesszük mindezt saját erőnkön, és anélkül, hogy bármely hatóság támogatását is igénybe vettük volna. Ezzel is bizonyosságot szolgáltatunk, hogy állampolgári kötelességeinket teljesítjük és így megérdemljük, hogy a hatóságok és a kormány több jóindulattal és rokonszenvvel foglalkozzanak velünk. Ezt kieszközőlni legyen főtörekvésünk.

Célunkat talán már régen el is értük volna, ha meg volna köztünk a teljes egyetértés, ha az intelligensebb elemek felébrednének tespedésükből és erélyesen lépnének fel a közös cél érdekében. Ezzel nemcsak emelnék az artistapálya jelentőségét, de minden téren jelentékeny sikereket is érhetnénk el.

Régmúlt időkől.

Első szerződésem kezdete és vége.

Irta: *Aalbach Jacques.*

(Folytatás).

Előadás után az igazgató összeszámolta a bevételeket és a kiadások levonása után fenmaradt felesleget szétosztotta a tagok között. A „felesleg“ és „szétosztás“ kifejezéseket természetesen nem szabad szó szerinti értelemben venni, mert a felesleg elenyésző csekélység volt, a szétosztás pedig egészen különös módon történt. Habár t. i. a társulatnak csak 7 tagja volt, az igazgató a bevételeket, illetve a felesleget 19 részre osztotta és ebből jutott: az igazgatónak ebbeli minőségéért 3 rész, a „kitünő“ sugót működésért és a színlap széthordásért egy-egy rész, tehát összesen 5 rész. A rendező kapott 3 részt, egyik tag, aki a világításhoz szükséges petróleum lámpákat tisztogatta és meggyújtotta, kapott 2 részt, egy másik, aki a szükséges kellékeket minden felől kölcsönkérte, szintén két részt és még két tag, aki az egyes városokba való megérkezéskor a színpadot felállította és azután lebontotta, szintén két-két részt és én, mert semmi mellékes foglalkozásom nem volt, kaptam egy részt. Ez kitett hétköznapokon 15 krajcárt, vasárnapokon pedig, ha jól ment az üzlet, 50 krajcárt. Megjegyzendő, hogy hetenkint legfeljebb 4-szer tartottunk csak előadást, ezt is csak úgy, ha lehetett.

Más ember ilyen nyomorúságos helyzetben talán rossz útra tért volna, de én a velem született és belém nevelt becsületességemnél, alig kielégíthető ambíciómnál

és talán fiatalságomnál fogva úgyszólván könnyelmű gondatlansággal törődtem belé a helyzetbe. Igaz, hogy volt még egy támaszom, t. i. az én kedves, aranyos édes anyám, aki előtt eltitkoltam azt, hogy a színi pályára léptem, hanem szükségből azt a hazugságot eszeltem ki, hogy a méhtenyésztés tanulmányozása végett utaztam el egy vidéki barátom szüleihez. Édes anyám küldött azután nekem ruhát, fehérneműt stb. és sok jókívánságon kívül még zsebpénzt is, mely utóbbi nélkül „keresményemből“ éhen pusztulhattam volna.

A társulat tagjai látván azt, hogy én mennyi ruhát kapok, sőt még pénzt is, azt hitték, hogy valami bankárnak elzüllött csemetéje vagyok — és ha én magam nem is játszottam minden darabban — de ruháim minden előadáson szerepeltek.

Több kevesebb üggyel-bajjal eljutottunk aztán Kulára, Verbászra, csupa előttem ismeretlen helyre. Egyszer csak azt hallom, hogy legközelebb Indiába utazunk. Rémitően megijedtem; azt hittem, hogy az igazi Indiába utazunk és már láttam magam előtt az indiánok lándzsáját és fegyvereit. Kartársaim azonban felvilágosítottak, hogy melyik Indiáról van szó, mire teljesen megnyugodtam, csak igen kíváncsi lettem arra a helyre, melynek már a nevéből is annyira megrémültem. Az utolsó pillanatban az elutazás akadályokba ütközött, mert kiszült, hogy az igazgatónak nem volt útiköltsége. Két napig várnunk kellett. Ezen idő alatt igazgatónk, aki fiatal korában pap volt, jól beszélt latinul és ismerte a viszonyokat, elutazott a közelben levő székvárosba, mely egyúttal püspöki székhely is volt, ott felkereste a püspököt és előteremtette az útiköltséget. Beküldte nekünk a szük-

H i r e k.

Rott Sándor szeretett elnökünk, aki mint a Folies Caprice főrendezője egész éven át fáradhatatlanul dolgozott, múlt hónapban megkezdte egy havi szabadságát, melyet Karlsbadban töltött el. Rott elnök szabadságáról e hó 16-án érkezett vissza, s működését, úgy a színpadon, mint az egyesületben ismét megkezdte.

Gyárfás Dezső első fellépte a Királyszínházban e hó 16-án, pénteken volt Strauss Oszkár operettjének, a Csodacsóknak a premierjén. Régi kedvencét a közönség a legnagyobb lelkesedéssel fogadta és elhalmozta szeretetének minden jelével. Taps, kihívás volt bőven, a kritika is nagy elismeréssel volt iránta, s mi örömmel és őszinte szívből gratulálunk szeretett alelnökünknek általános, nagy sikeréhez.

A Kristálypalota új igazgatója. A Kristálypalota igazgatását szeptember 1-től Mérei Adolf, a Népopera v. főrendezője, a Téli kert v. művészi igazgatója veszi át. Az új igazgató kitünő multja biztos garancia arra nézve, hogy a közönségnek elsőrangú szórakozást fog nyújtani s hogy vállalata prosperálni fog. A műsor, mint értesülünk, vegyes lesz. A színházi résznek (magyar és német) két óra van szánva, a nemzetközi varietének másfél óra. Mérei igazgató szakértelme és biztos szeme valószínűvé teszi, hogy a műsornak minden száma kitünő lesz, s minthogy a műsor beosztásánál fogva idegenek nagyszámu látogatására is számíthat, a Kristálypalota — úgy hisszük — Mérei Adolf igazgatása alatt szép fejlődésnek néz elébe.

Adományok. *Goórné Wabits* Lujza asszony, a Téli kert igazgatónöje, aki május hónapban 120 koronával gyarapította az egyesület rendkívüli segélyalapját, erre a célra most ismét 50 koronát küldött be nekünk. Nagylelkű adományáért fogadja ezúton is hálás köszönetünket.

Bálint Dezső, a Nemzeti (Royal) Orfeum igazgatója, aki a büntetéspénzeket rendszeresen beküldi az egyesületnek, ismét 28 korona 50 fillérrel gyarapította rendkívüli segélyalapunkat. E helyen is hálás köszönetet mondunk neki.

Halálozás.

E hó 8-án, csütörtökön, hosszas szenvedés után Berlinben meghalt **Herrnfeld Donát**, a Gebr. Herrnfeld-Theater társigazgatója. Makacs gyomorbetegség, mely színpadi működésétől már hosszabb ideje távoltartotta, ölte meg. Temetése e hó 12-én ment végbe a Weissensee-i izr. temetőben.

Herrnfeld Donát pályafutása szorosán egybekapcsolódik fivérének, Antalnak pályafutásával. Mindketten Sopronban születtek, ahonnan hamarosan Bécsbe kerültek. Egyik se volt több kilenc-tíz esztendősnél, amikor a színészi pályát megkezdte. Gyerekszerepekben léptek fel a Ringtheaterben, aztán csakhamar elkerültek Berlinbe, ahol különböző színpadokon léptek fel. Az ambíciójukat azonban ez a szereplés nem elégítette ki, az volt a tervük, hogy színházat építenek és a saját színpad

séges összeget, ő pedig előre utazott, hogy a színházat rendbe hozza és a színlapokat széthordozza.

Másnap mi is útra keltünk. Az igazgató már várt reánk a pályaudvaron és közölte velünk, hogy „nagyvendéglő” disztermében fogunk játszani és jelezte, hogy fényes bevételre van kilátásunk, mert ő már személyesen meglátogatta és meghívta a város előkelőseit az előadásra. A legszebb reményekkel elelve gyalogoltunk be egy gyönyörű fason keresztül a városba. Megérkeztünk a nagyvendéglőbe és megtekintettük a disztermet, amelyben játszani kellett. Azonban ijedten riadtunk vissza az élénk táruló látványtól.

A vendéglős t. i. a disztermet egyéb rendeltetés hiányában sertés ólnak és szárnyasok elhelyezésére használta és éppen akkor, amidőn odaérkeztünk, kergette ki az állatokat a teremből. Fűlsiketítő rőfögés, gágogás és kodácsolás támadt, az orrfacsaró büztől pedig majd elájultam. Azzal vigasztaltam magamat, hogy hiszen ez így úgy sem maradhat és hamarjában megszöktem, hogy lakást keressék magamnak. Hosszas keresgélés után egy cipésmesternél találtam egy kis szobát 25 krajcár napi bérért. Ruháimat azonnal elhelyeztem, használt fehérneműimet pedig a laborban gyorsan beszappanoztam, mert a mosást magamnak kellett végeznem és visszahoztam a vendéglőbe. Itt már nagyban folyt a surolás, sőt már az asztalos is dolgozott a világot jelentő deszkák felállításán, amelyeket nekünk napi 4 darab szabadjegyért kölcsönözött.

Társulatunk ama két tagja, aki a bevételekből 3—3 részt kapott, ha t. i. kapott, rögtön hozzáfogott

a színpad felállításához, világosító kartársam kipakkolta a petroleum lámpákat, megtisztogatta és megtöltötte azokat, azután segédkezett a diszterek felállításánál, amelyek régi juta ablakfügyönyből állottak. Este minden készen volt és mi epedve vártuk az igazgató által bejelentett népvándorlást.

Azonban hiába vártunk. Az idő mindjobban előrehaladt és egyetlen lélek sem jelentkezett, sőt még a 4 szabadjegyese asztalos is tűndökölt távollétével.

Végre este 9 órakor utasította az igazgató a rendezőt, hogy menjen a színpadra és mondja le az előadást.

„Te hülye, — felelte a rendező — az üres székek amúgy is tudomásul veszik. Inkább adj hamar egy forint ákontót.”

„Mit? — ordított az igazgató — most már megelégetem zsarolásaidat és ezennel feloszlatom a társulatot.” — Szólt — és elment a korcsmába, hogy borbán találjon vigasztalást.

„Mi lesz most?” — kérdeztem csodálkozva a rendezőtől.

„Legyen egészen nyugodt, — mondta a rendező, holnapután játszani fogunk, még pedig telt ház előtt, — az a csirkefogó igazgató bizonyára nem kereste fel az előkelőseket, nem jól osztotta szét a színlapokat, — de az ezért járó részt azért felveszi a gaz uzsorás. Holnap én magam fogok mindent elintézni.”

Teljes bizalommal néztem a legközelebbi előadás elé.

(Vége következik.)

szeptember 1-jén életbelépett belügyminiszteri rendelet, amely 3. paragrafusában kimondja:

„Külföldiek részére a rendőrhatósági engedélyt Budapest székesfőváros területének kivételével a m. kir. belügyminiszter adja“.

Ezen paragrafus azonban csak abban az esetben alkalmazandó, ha az engedélyért folyamodó külföldi, de semmi esetre sem vonatkozik az egyes külföldi artistára, aki az engedélyesnél szerződöttnél van. Az engedélyesnél szerződöttnél külföldi artistáknak csak a szükséges okmányokkal kell rendelkezniük (u. m. útlevel, katonakönyv) stb. és ezeket a rendőri hatóságoknál bemutatni.

Fent idézett rendelet 6. paragrafusában ki van mondva, hogy az engedély megadandó, ha az engedélyt kérő a saját, valamint a társulatánál működő összes tagok erkölcsi megbízhatóságát hatósági bizonyítvánnyal igazolja.

Hogy ez a felfogás a helyes, bizonyítja az a tény, hogy az említett cirkusz-igazgató úgy a magyar, mint külföldi artistáival együtt több városban előadást tartott, anélkül, hogy ez ellen bármiféle kifogás merült volna fel, amit az illető városok hatóságai kérelmünk folytán távirati úton megerősítettek. Természetes, hogy az ilyen cirkusz-igazgató, aki előre megállapított utazási terve szerint teszi meg körutját, olyan esetben, amidőn neki alaptalan módon akadályokat gördítenek működése elé,

igen nagy károkat szenved, sőt néha kénytelen egész vállalatát abbahagyni. Az ilyen eljárásnak is gátat kellene vetni.

Végre a hatóságoknak és a kormánynak is be kell látniok, hogy nekünk is jogunk van ahhoz, hogy megélhessünk. Mi is hű fiai vagyunk a hazának, mi is pontosan teljesítjük állampolgári kötelességeinket, megfizetjük adónkat, viseljük a súlyos engedélyi díjakat, katonáskodunk és a világháboruban mi artisták is küzdünk, kartársaink közül igen sokan a fronton harcolnak, sokan kitüntetésben részesültek, sokan megsebesültek, és fájdalom, sokan hősi halált is haltak.

Ezenkívül támogatjuk bajba jutott kartársainkat, segítjük nyomorban sanyalódó családjukat és tesszük mindezt saját erőnkönkből, és anélkül, hogy bármely hatóság támogatását is igénybe vettük volna. Ezzel is bizonyosságot szolgáltatunk, hogy állampolgári kötelességeinket teljesítjük és így megérdemljük, hogy a hatóságok és a kormány több jóindulattal és rokonszenvvel foglalkozzanak velünk. Ezt kieszközőlni legyen főtörekvésünk.

Célunkat talán már régen el is értük volna, ha meg volna köztünk a teljes egyetértés, ha az intelligensebb elemek felébrednének tespedésükből és erélyesen lépnének fel a közös cél érdekében. Ezzel nemcsak emelnők az artistapálya jelentőségét, de minden téren jelentékeny sikereket is érhetnénk el.

Régmúlt időkől.

Első szerződésem kezdete és vége.

Irta: *Aalbach Jacques.*

(Folytatás).

Előadás után az igazgató összeszámolta a bevételeket és a kiadások levonása után fenmaradt felesleget szétosztotta a tagok között. A „felesleg“ és „szétosztás“ kifejezéseket természetesen nem szabad szó szerinti értelemben venni, mert a felesleg elenyésző csekélység volt, a szétosztás pedig egészen különös módon történt. Habár t. i. a társulatnak csak 7 tagja volt, az igazgató a bevételeket, illetve a felesleget 19 részre osztotta és ebből jutott: az igazgatónak ebbeli minőségéért 3 rész, a „kitünő“ sugót működésért és a színlap széthordásért egy-egy rész, tehát összesen 5 rész. A rendező kapott 3 részt, egyik tag, aki a világításhoz szükséges petróleum lámpákat tisztogatta és meggyújtotta, kapott 2 részt, egy másik, aki a szükséges kellékeket minden felől kölcsönkérte, szintén két részt és még két tag, aki az egyes városokba való megérkezéskor a színpadot felállította és azután lebontotta, szintén két-két részt és én, mert semmi mellékes foglalkozásom nem volt, kaptam egy részt. Ez kitett hétköznapokon 15 krajcárt, vasárnapokon pedig, ha jól ment az üzlet, 50 krajcárt. Megjegyzendő, hogy hetenkint legfeljebb 4-szer tartottunk csak előadást, ezt is csak úgy, ha lehetett.

Más ember ilyen nyomorúságos helyzetben talán rossz útra tért volna, de én a velem született és belém nevelt becsületességemnél, alig kielégíthető ambíciómnál

és talán fiatalságomnál fogva úgyszólván könnyelmű gondatlansággal törődtem belé a helyzetbe. Igaz, hogy volt még egy támaszom, t. i. az én kedves, aranyos édes anyám, aki előtt eltitkoltam azt, hogy a színi pályára léptem, hanem szükségből azt a hazugságot eszeltem ki, hogy a méhtenyésztés tanulmányozása végett utaztam el egy vidéki barátom szüleihez. Édes anyám küldött azután nekem ruhát, fehérneműt stb. és sok jókívánságon kívül még zsebpénzt is, mely utóbbi nélkül „keresményemből“ éhen pusztulhattam volna.

A társulat tagjai látván azt, hogy én mennyi ruhát kapok, sőt még pénzt is, azt hitték, hogy valami bankárnak elzüllött csemetéje vagyok — és ha én magam nem is játszottam minden darabban — de ruháim minden előadáson szerepeltek.

Több kevesebb üggyel-bajjal eljutottunk aztán Kulára, Verbászra, csupa előttem ismeretlen helyre. Egyszer csak azt hallom, hogy legközelebb Indiába utazunk. Rémitően megijedtem; azt hittem, hogy az igazi Indiába utazunk és már láttam magam előtt az indiánok lándzsáját és fegyvereit. Kartársaim azonban felvilágosítottak, hogy melyik Indiáról van szó, mire teljesen megnyugodtam, csak igen kíváncsi lettem arra a helyre, melynek már a nevéől is annyira megrémültem. Az utolsó pillanatban az elutazás akadályokba ütközött, mert kiszült, hogy az igazgatónak nem volt útiköltsége. Két napig várnunk kellett. Ezen idő alatt igazgatónk, aki fiatal korában pap volt, jól beszélt latinul és ismerte a viszonyokat, elutazott a közelben levő székvárosba, mely egyúttal püspöki székhely is volt, ott felkereste a püspököt és előteremtette az útiköltséget. Beküldte nekünk a szük-

H i r e k.

Rott Sándor szeretett elnökünk, aki mint a Folies Caprice főrendezője egész éven át fáradhatatlanul dolgozott, mult hónapban megkezdte egy havi szabadságát, melyet Karlsbadban töltött el. Rott elnök szabadságáról e hó 16-án érkezett vissza, s működését, úgy a szinpadon, mint az egyesületben ismét megkezdette.

Gyárfás Dezső első fellépte a Királyszínházban e hó 16-án, pénteken volt Strauss Oszkár operettjének, a Csodacsóknak a premierjén. Régi kedvencét a közönség a legnagyobb lelkesedéssel fogadta és elhalmozta szeretetének minden jelével. Taps, kihívás volt bőven, a kritika is nagy elismeréssel volt iránta, s mi örömmel és őszinte szívből gratulálunk szeretett alelnökünknek általános, nagy sikeréhez.

A Kristálypalota új igazgatója. A Kristálypalota igazgatását szeptember 1-től Mérei Adolf, a Népopera v. főrendezője, a Téli kert v. művészi igazgatója veszi át. Az új igazgató kitűnő multja biztos garancia arra nézve, hogy a közönségnek elsőrangú szórakozást fog nyújtani s hogy vállalata prosperálni fog. A műsor, mint értesülünk, vegyes lesz. A színházi résznek (magyar és német) két óra van szánva, a nemzetközi varietének másfél óra. Mérei igazgató szakértelme és biztos szemel valószínűvé teszi, hogy a műsornak minden száma kitűnő lesz, s minthogy a műsor beosztásánál fogva idegenek nagyszámu látogatására is számíthat, a Kristálypalota — úgy hisszük — Mérei Adolf igazgatása alatt szép fejlődésnek néz elébe.

Adományok. *Goórné Wabits* Lujza asszony, a Téli kert igazgatónője, aki május hónapban 120 koronával gyarapította az egyesület rendkívüli segélyalapját, erre a célra most ismét 50 koronát küldött be nekünk. Nagylelkű adományáért fogadja ezúton is hálás köszönetünket.

Bálint Dezső, a Nemzeti (Royal) Orfeum igazgatója, aki a büntetéspénzeket rendszeresen beküldi az egyesületnek, ismét 28 korona 50 fillérrel gyarapította rendkívüli segélyalapunkat. E helyen is hálás köszönetet mondunk neki.

Halálozás.

E hó 8-án, csütörtökön, hosszas szenvedés után Berlinben meghalt **Herrnfeld Donát**, a Gebr. Herrnfeld-Theater társigazgatója. Makacs gyomorbetegség, mely szinpad működésétől már hosszabb ideje távoltartotta, ölte meg. Temetése e hó 12-én ment végbe a Weissensee-i izr. temetőben.

Herrnfeld Donát pályafutása szorosán egybekapcsolódik fivérének, Antalnak pályafutásával. Mindketten Sopronban születtek, ahonnan hamarosan Bécsbe kerültek. Egyik se volt több kilenc-tíz esztendősnél, amikor a színészi pályát megkezdte. Gyerekszerepekben léptek fel a Ringtheaterben, aztán csakhamar elkerültek Berlinbe, ahol különböző szinpadokon léptek fel. Az ambíciójukat azonban ez a szereplés nem elégítette ki, az volt a tervük, hogy színházat építenek és a saját szin-

séges összeget, ő pedig előre utazott, hogy a színházat rendbe hozza és a szinlapokat széthordozza.

Másnap mi is útra keltünk. Az igazgató már várt reánk a pályaudvaron és közölte velünk, hogy „nagyvendéglő” disztermében fogunk játszani és jelezte, hogy fényes bevételre van kilátásunk, mert ő már személyesen meglátogatta és meghívta a város előkelőségeit az előadásra. A legszebb reményekkel eltelve gyalogoltunk be egy gyönyörű fason keresztül a városba. Megérkeztünk a nagyvendéglőbe és megtekintettük a disztermet, amelyben játszani kellett. Azonban ijedten riadtunk vissza az élénk táruló látványtól.

A vendéglős t. i. a disztermet egyéb rendeltetés hiányában sertés ólnak és szárnyasok elhelyezésére használta és éppen akkor, amidőn odaérkeztünk, kergette ki az állatokat a teremből. Fűlsiketítő rőfögés, gágogás és kodácsolás támadt, az orrfacsaró büztől pedig majd elájultam. Azzal vigasztaltam magamat, hogy hiszen ez így úgy sem maradhat és hamarjában megszöktem, hogy lakást keressek magamnak. Hosszas keresgélés után egy cipézmesternél találtam egy kis szobát 25 krajcár napi bérért. Ruháimat azonnal elhelyeztem, használt fehérneműimet pedig a laborban gyorsan beszappanoztam, mert a mosást magamnak kellett végeznem és visszahívtam a vendéglőbe. Itt már nagyban folyt a surolás, sőt már az asztalos is dolgozott a világot jelentő deszkák felállításán, amelyeket nekünk napi 4 darab szabadjegyért kölcsönözött.

Társulatunk ama két tagja, aki a bevételekből 3—3 részt kapott, ha t. i. kapott, rögtön hozzáfogott

a szinpad felállításához, világosító kartársam kipakkolta a petroleum lámpákat, megtisztogatta és megtöltötte azokat, azután segédkezett a diszletek felállításánál, amelyek régi juta ablakfügönyvből állottak. Este minden készen volt és mi epedve vártuk az igazgató által bejelentett népvándorlást.

Azonban hiába vártunk. Az idő mindjobban előrehaladt és egyetlen lélek sem jelentkezett, sőt még a 4 szabadjegyes asztalos is tűndökölt távollétével.

Végre este 9 órakor utasította az igazgató a rendezőt, hogy menjen a szinpadra és mondja le az előadást.

„Te hülye, — felelte a rendező — az üres székek amúgy is tudomásul veszik. Inkább adj hamar egy forint ákontót.”

„Mit? — ordított az igazgató — most már megelégettem zsarolásaidat és ezennel feloszlatom a társulatot.” — Szólt — és elment a korcsmába, hogy borbán találjon vigasztalást.

„Mi lesz most?” — kérdeztem csodálkozva a rendezőtől.

„Legyen egészen nyugodt, — mondta a rendező, holnapután játszani fogunk, még pedig telt ház előtt, — az a csirkefogó igazgató bizonyára nem kereste fel az előkelőségeket, nem jól osztotta szét a szinlapokat, — de az ezért járó részt azért felveszi a gaz uzsorás. Holnap én magam fogok mindent elintézni.”

Teljes bizalommal néztem a legközelebbi előadás elé.

(Vége következik.)

házukban lépnek fel. Kitartó és következetes munkával dolgoztak ezen a terven, amely aztán végre sikerült is. Huszonöt évvel ezelőtt az Alexanderplatzon kezdtek bérelt helyiségben, tíz évvel ezelőtt pedig megnyitották a Kommandantenstrassei saját tulajdonukat képező színházat. Huszonöt esztendő alatt, amióta a Herrnfeld-színház fennáll, Berlin legnépszerűbb és legismertebb emberei közé küzdötték fel magukat a Herrnfeldek.

Harctéri hírek.

Schosberger Mór kollegánk, aki Gizella és Max név alatt mint zenebohóc működött, háboru kezdete óta katona, s 1915. október 8.-a óta Belgrádban teljesít katonai szolgálatot a belgrádi térparancsnokságon. Schosberger kollegánk az első hivatásos artista volt, aki a Belgrádi tiszti étkezőkben produkcióival szórakoztatta a tisztikart, most május 28-án pedig a Vöröskereszt javára rendezett jótékonycélú előadáson Belgrád kormányzója, gróf Salis-Sevis és kísérete előtt lépett fel, s produkcióval általános nagy sikert aratott, a kormányzó pedig személyesen dicsérte meg. Őszinte örömmel közöljük derék pályatársunk ezen szép sikerét.

Gallai (Schlesinger) Jenő kollegánktól levelet kaptunk a harctérről, melyet teljes egészében itt közlünk.

1916. VI/5. reggel 4-kor.

Tisztelt szerkesztő úr és kedves kollegák!

Tudatom Önökkel, hogy én mint Aufklärer patrullnak vagyok beosztva három emberrel. A felderítő helyünk kinn a Schwarmban van, a 23-óknál, hol éjjelnappal figyeljük az ellenséget. Már egy pár napja élénk mozgolódást figyeltem meg az ellenségnél. Innen nagyon szép és jó kilátásom van az ellenséges frontra, belátom az országutat, hol már 3—4 nap óta orosz csapateltolásokat vettem észre, s ilyenkor persze legjobban hiszem, ha a bandát, vagyis az ellenséges gyalogságot széjjel tudom kergetni. Így tehát, mikor mozgolódást veszek észre, hamar föltelefonálok az ágyukhoz és egy pár shrapnellal szétugrasztom őket. Ilyenkor lehet ám jóízűt nevetni, hogy mily ügyesen tudnak a muszkák szaladni. Így folyt ez már napok óta. Repülőink erős csapatmozgásokat jelentettek. Az oroszoknak 3 rezerv és 1 Haupt-schwarmjuk van, de mind a négyben telt ház van. Úgy nyüzsögnek, mint a hangyák. Mi, itt e fronton 5 napja már állandó Feuer—Bereitschaftban vagyunk és tényleg tegnap volt az előadás. Tegnap fél 4-kor reggel az orosz tüzéség örült erővel kezdett bömbölni különféle kaliberű ágyukkal, 21¹/₂ is volt köztük. Ezt az örült bömbölést fél 4-től egész 8-ig üzték, aztán a tüzéség kissé elhallgatott és az orosz gyalogság jött angriffre, alig tudtuk őket észrevenni a nagy füsttől, de azért idejekorán észrevettük őket és borzasztó pergőtűz alá lettek véve és zárótűz alatt tartottuk őket. (Zárótűz az, amikor az ellenséges gyalogság kijött a schwarmból, akkor a hátuk mögé lövünk, hogy ne tudjanak visszaszaladni.) Gyalogságunk is kegyetlenül dolgozott és így véresen és nagy veszteséggel visszavertük őket. Így folyt ez ma egész nap. Ötször támadt az orosz s mind az ötször csúnya verést kaptak. Halottjuk halomszámra fekszik a schwarm előtt s még most is látjuk, amint halomszámra

viszik a sebesülteket. Ilyen sikert aratott az orosz az offenzíva első napján. Az éjjel is próbálkozott, de megint csak ráfizetett. A tegnapi eredmény 1600 fogoly, 1 tiszt, 3 bombavető és 2 gépfegyver. Most reggel ³/₄ van. Egyelőre csak gyöngye tüzérharc folyik, a többi következik.

Én hála Istennek még egészséges vagyok, amit az összes kollegáknak és ismerősöknek is szívből kívánok.

Kollegiális üdvözlettel
Eugen Gallai.

Bergmann Mór kollegánk e hó 11-én betegen jött haza a harctérről. A Zita kórházban fekszik.

Simai (Steiner) Ede kollegánk ugyancsak a Zita kórházban fekszik. Bal szemén megsebesült, úgy hogy abban a veszélyben forgott, hogy egyik szeme világát elveszti. Szerencsére sikerült a sebesült szemét megmenteni s most már a javulás útján van. Mindkét kollegának minél gyorsabb javulást kívánunk.

Orvosi hírek

Dr. Frank Géza, egyesületi orvosunk tagjaink számára ismét megkezdette rendelését. Lakik: VI. Andrássy-ut 32. Telefon 151—04.

Rendelnek továbbá:

Dr. Kircz Gyula, belgyógyász, VII. Erzsébet-körut 56. Telefon 69—56.

Dr. Schäffer Ármin, belgyógyász, VIII. Kun-utca 4. szám Telefon József 8—89.

Dr. Widder Bertalan, nőorvos sebész, VII. Rákóczi-ut 10.

Dr. Kohn László, belgyógyász, V. ker., Sas-utca 5. Telefon 121—89.

Orvosi ügyrend.

Figyelmeztetjük t. tagjainkat, hogy az egyesületi orvos urak minden hónapban megkapják azon tagok névjegyzékét, kik szabályaink szerint orvos és gyógyszer használatára jogosultak.

Orvos és gyógyszer használatára jogosult az a tag, aki tagdíját pontosan és legalább egy félhónapra előre kifizette. Minden tag köteles ezt az orvosnak igazolványával bizonyítani.

Kénytelenek vagyunk szabályaink ilyen szigorú betartására, mert a tagdíjak csak gyéren folynak be és leginkább a nemfizetők terhelik meg gyógyszerzámlánkat. A háboru folytán a gyógyszerek tetemesen drágultak, segélyalapjaink pedig annyira igénybe vannak véve, hogy a legnagyobb mértékben kell takarékoskodnunk. A tagdíjak pontos fizetése ma becsületbeli kötelessége minden tagnak.

A vezetőség nevében:

Aalbach Jacques,
ügyvezető titkár.

Kiadja a „MAGYARORSZÁGI ARTISTA EGYESÜLET.”